

VECHILE CASE MIHĂLESCU DIN MAHALAUA ANTIMULUI

de GEORGE D. FLORESCU

Pe actuala cale a Rahovei, plecând din oraș spre periferie, pe dreapta — îndată după strada Sf. Apostoli — la numerele 38 — 42 —, se află încă în ființă două case vechi — ambele cu fațadele spre miază zi, foste pe o mare proprietate cu împrejmuire de pe Podul Calicilor, dar nu paralele cu acesta. Cea din stînga, mai scundă, cu parter și cu cat, privită din față se distinge printr-un contrafort la dreapta. În vedere că intrarea casei, ce este chiar la fațada ei, va fi trebuit să posede la origine și o aripă dreaptă de asemenea cu un parter, și un cat care azi lipsesc, zidul interior a devenit extern și din rațiuni de consolidare s-au ridicat patru contraforți laterali în toată adîncimea casei¹⁾. Casa din dreapta cu intrarea laterală dinspre apus, este de factură mai nouă, avînd deasemenea fața spre stradă și un cat, dar totuși de o vechime ce trece de un veac²⁾.

Din cele constatate personal acum cîțiva ani, nimeni din direcția acestor două localuri de școală nu avea cunoștință de vechimea caselor, care însă sînt totuși și azi aceleași — restaurate și retencuite în dese rînduri de la clădirea lor — căci cea din stînga datează de pe la sfîrșitul veacului al XVIII-lea iar cealaltă din prima jumătate a veacului următor.

Anexăm prezentării noastre un act interesant — singurul pe care l-am putut găsi — în care aflăm o fărîmă din istoricul vechii clădiri în care s-au perindat viețile a 3 generații ai unei familii timp de mai bine de șaizeci de ani iar după aceea a slujit, împreună cu cealaltă casă din dreapta, ca localuri de învățămînt în scurgere de mai bine de optzeci de ani. Din acest

¹⁾ Prezența primului contrafort crează impresia că acesta reprezintă o veche consolidare a casei. De fapt însă, această veche casă avea la origine o intrare prin fațada dinspre stradă — ce mai există și azi — cu un paralelism între cele două aripi, din care cea din stînga mai este în ființă, iar cea din dreapta a fost dărîmată la începutul secolului nostru, pentru a îngădui ridicarea actualei clădiri la stradă, unde funcționează în prezent direcția Școlii mixte nr. 18. Cele două case vechi slujesc ca săli de clase a acestei școli.

²⁾ În cursul vremurilor — și aceasta încă de prin veacul trecut — pentru rațiuni familiale, ambele case au fost legate printr-un coridor acoperit care a dispărut odată cu dărîmarea aripei drepte a vechii case.

act rezultă că Scarlat Mihălescu, pe atunci biv vel paharnic a cumpărat această casă cu dependențele ei de pe Podul Calicilor, în mahalaua Antimului, la 4 mai 1812, de la stolnicul Șerban Grădișteanu, pe 34.000 taleri. Cu toate că de obârșie străină, fiind originar din Albania — unde tatăl său Costi (Costea) copilarise la Constantinopol cu Grigore II Matei Ghica Voevod — Scarlat Mihălescu, cumpărătorul vechii case — întâlnit câteodată cu numele de Costinoiu¹⁾ — s-a născut în București la 1766 și a suit treptele celor mai înalte dregătorii ajungând pînă la moartea sa la 2 martie 1838²⁾ mare logofăt al credinții, adică ministru al Cultelor.

Numele de familie — Mihălescu — și l-a luat Scarlat de la moșia Mihăleşti de pe malul Argeșului, la hotarele dintre fostele județe Ilfov și Vlașca.

Îl aflăm vel sluger între martie 1791 — ianuarie 1793 în divanele lui Mihail Constantin Suțu Voevod, apoi paharnic între anii decembrie 1808 — iunie 1812³⁾. De la sfîrșitul acestui an este întâlnit ca vel clucer pînă la 1818⁴⁾; din noiembrie 1820 și pînă în 1822 Mihălescu a ocupat dregătoriile de spătar și epistat al Marelui Logofetii⁵⁾.

La 13 aprilie 1822 agentul consular al Prusiei, Kreuchely, raporta ministrului de afaceri externe a țării sale, că șapte boieri aleși de Poantă au fost chemați la Siliștra printre care și marele logofăt Scarlat Mihălescu⁶⁾. Cu acest prilej incisivul diplomat a întocmit o caracterizare puțin măgulitoare a acestor șapte boieri în care distingea în termeni mai favorabili doar pe Scarlat Mihălescu pe care-l aprecia ca fiind „printre cei șapte cel mai terneinic“, adăugînd totuși că nu prea îl cunoaște, dar „se zice că are mai multă pricepere și mai multe cunoștințe, dar și mai multă șiretenie“ și se miră de cunoștințele ce le va fi avînd „căci el nu știe alte limbi decît cele ale țării“⁷⁾ și afirmă totodată că era „zgîrcit“.

La 27 iulie 1822⁸⁾ spătarul Scarlat Mihălescu a fost numit al treilea Caimacam, atribuindu-i-se totodată și funcția de agă⁹⁾ — dregătorie destul de însemnată pe acele vremi. Numirea spătarului Scarlat Mihălescu,

¹⁾ Insuși Ludwig von Kreuchely Schwerdtberg, agentul consular prusian în Tara Românească, cînd amintește de Scarlat Mihălescu la 1822, îl numește Mihalesco de Kostinov (Hurmuzaki, *Op. cit.*, la Ist. Rom., vol. X Buc. 1897, p. 229 Vezi și Ilie Corfus, *Însemnările Androneștilor*, Buc., 1947 p. 73, cu toate că la p. 78, cînd se consemnează data morții lui Scarlat Mihălescu — 2 martie 1838 — îl arată că este: „sin Costiță Stolnicul“.

²⁾ Necrologul său în „Cantor de avis și comerț“, I (1838) nr. 54, (3 martie, p. 211).

³⁾ Arh. St. Buc., *Condica domnească* nr. 61, f. 2; V. A. Urechia, *Istoria Romînilor*, vol. IX, Buc., p. 206. La 1811 îl aflăm ispravnic de Saac (*Ibidem*, p. 289).

⁴⁾ Ioan C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Gr. Cantacuzino*, Buc., 1919 p. 94—95.

⁵⁾ Arh. St. Buc. *Condica Logofetiei Țării de Sus*, nr. 1076, p. 188, 207, 243. *Condica domnească*, nr. 103, f. 4—6; 11—15; *Cond. domn.* nr. 108, f. 113—4. *Documente privind istoria Romîniei — Răscoala din 1821* — vol. I p. 186; vol. II, p. 306, 347, 354, 370—1, 393; vol. III, p. 89, 167, 202, 256, 313.

⁶⁾ Hurmuzachi, *op. cit.*, X, p. 144; I. C. Filitti, *Domniile romîne sub Regula-mentul Organic 1834—1848*, Buc. 1915, p. 20.

⁷⁾ Rezultă însă din unele acte particulare pe care le-am consultat că Scarlat Mihălescu poseda pe lîngă cunoașterea limbii românești și a limbii grecești, uzitate foarte adesea pe acele vremuri chiar în corespondența oficială a stăpînirii, și limbile turcă și albaneză.

⁸⁾ Hurmuzachi, *op. cit.*, X, 17.

⁹⁾ *Ibidem*, p. 229.

In cuprinsul acestui document sunt conținute toate condițiile și termenii
 de vânzare a unei case situate în București, în cartierul Podul Calicilor.
 Casa este construită din cărămidă și are o suprafață de aproximativ 100
 metri pătrați. Este situată în apropierea Podului Calicilor și este
 în posesia lui Scarlat Mihălescu.
 Vânzătorul este Scarlat Mihălescu, care este în posesia casei de la
 data de 1882. El este singurul proprietar și nu are niciun alt
 interes în casa respectivă.
 Cumpărătorul este [nume] și este în posesia sumei necesare pentru
 achiziționarea casei. El este în posesia sumei necesare pentru
 achiziționarea casei și este în posesia sumei necesare pentru
 achiziționarea casei.
 Documentul este dat în București, la data de 4 mai 1812.
 Scarlat Mihălescu
 [nume]

Fig. 1. — Copia zăpisului de cumpărare a casei de pe Podul Calicilor de către Scarlat Mihălescu la 4 mai 1812.

vel agă hălea cu rang de mare logofăt de pricini străine este din 14 mai 1823¹⁾, deținând această slujbă pînă la 13 aprilie 1829²⁾).

Din 1831—1835 Scarlat Mihălescu a făcut parte din Adunarea Obștească a țării iar la 17 ianuarie 1835³⁾, Alexandru Dimitrie Ghica Voevod a înlocuit pe Barbu Știrbei (viitorul domn), în funcție de mare logofăt bisericesc, cu

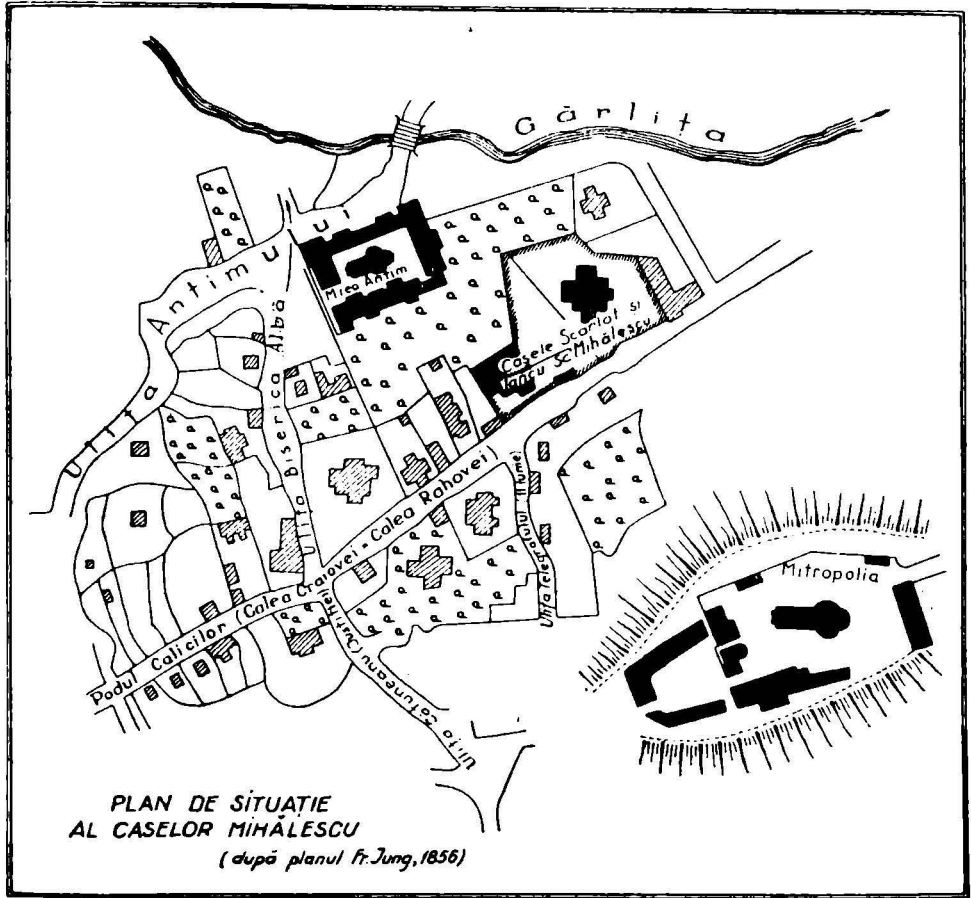

Fig. 2. — Plan de situație al caselor Mihălescu după planul Friedrich Jung (1856) (desen).

Scarlat Mihălescu, El a încetat din viață în București la 2 martie 1838 — precum am amintit mai sus — în vîrstă de 72 de ani și a fost înmormîntat la mănăstirea Cernica.

Scarlat Mihălescu nu a avut decît un singur fiu din a doua sa căsnicie la 1798 cu Anica Ioan Caramanlîu, pe Iancu Mihălescu, născut la

¹⁾ I. C. Filitti, *Arhondologia Munteniei de la 1820—1828*, „Revista Arhivelor”, vol. II (1927—1929), p. 22.

²⁾ Hurmuzaki *op. cit.* X, p. 275.

³⁾ *Buletinul oficial*, nr. 4, din 1835; Hurmuzaki, *Ibid*, X, p. 470.

1804. Pierzîndu-și soția a avut grijă de a da o creștere și educație aleasă singurei sale odrasle. După învățătura primită în casa părintească și apoi la Sibiu, Iancu a făcut studii superioare în Germania și Franța. La 28 iunie 1825¹⁾ Grigore Dimitrie Ghica Voevod oferă rangul de vtorii logofăt al Țării de Jos lui Iancu Mihălescu cu prilejul logodnei sale cu Maria Iordache Deșliu, căsătoria sa avînd loc în aprilie 1827. Aflăm pe Iancu Mihălescu cu rang de paharnic procuror la Divanul Judecătoresc, secția civilă, despărțirea

Fig. 3. — Vechea casă a lui Scarlat Mihălescu de la sfîrșitul sec. al XVIII-lea din Calea Rahovei nr. 42.

vremelnicească, la 1836²⁾. El va fi deputat între anii 1839—1840, iar la 1842 vel clucer.

Cu prilejul căsătoriei sale, Iancu Mihălescu a fost pus de către părintele său în stăpînirea casei din mahalaua Antimului și după cîțiva ani, fiind tată a patru fiice, și-a clădit alături de vechea casă părintească, cumpărată de la Șerban stolnicul Grădișteanu, un nou corp de case, unde a locuit pînă la stingerea sa din viață, la 11 mai 1867.

¹⁾ I. C. Filitti, *Arhondologia...* p. 32. Tin aici să fac o corectare la indicele vol. V din *Documente privitoare la răscoala din 1821*, p. 613, unde se spune că Iancu Mihălescu a fost trimis (*ibid.* p. 344) la Silistra. Nu este vorba de Iancu ci de Scarlat Mihălescu tatăl său, trecut numai cu numele de familie, pronumele de Iancu referindu-se la boierul Cocorăscu ce urmează în act și care este unul din cei 7 boieri: Iancu Cocorăscu.

²⁾ *Almanahu Statului din Prințipatul a toată Țara Romînească*, Buda, 1836, p. 92.

Casa cea veche părintească Iancu a dat-o fiicei sale cele mai vîrstnice, Ecaterina, la căsătoria ei în 1850 cu beizadea Costache Mihai Șuțu. Casa cea mare, ridicată de el, a fost rînduită de către beizadea a oblădui numeroasă sa familie: un fiu și șase fiice. Suțu a legat-o la parter printr-un coridor de casa cealaltă. Costache beizadea s-a stîns din viață la 3 noiembrie 1869 la vîrsta de 50 de ani, iar văduva lui a murit curînd după aceea, la 9 septembrie 1873, lăsînd 7 odrasle nevîrstnice sub oblăduirea văduvei

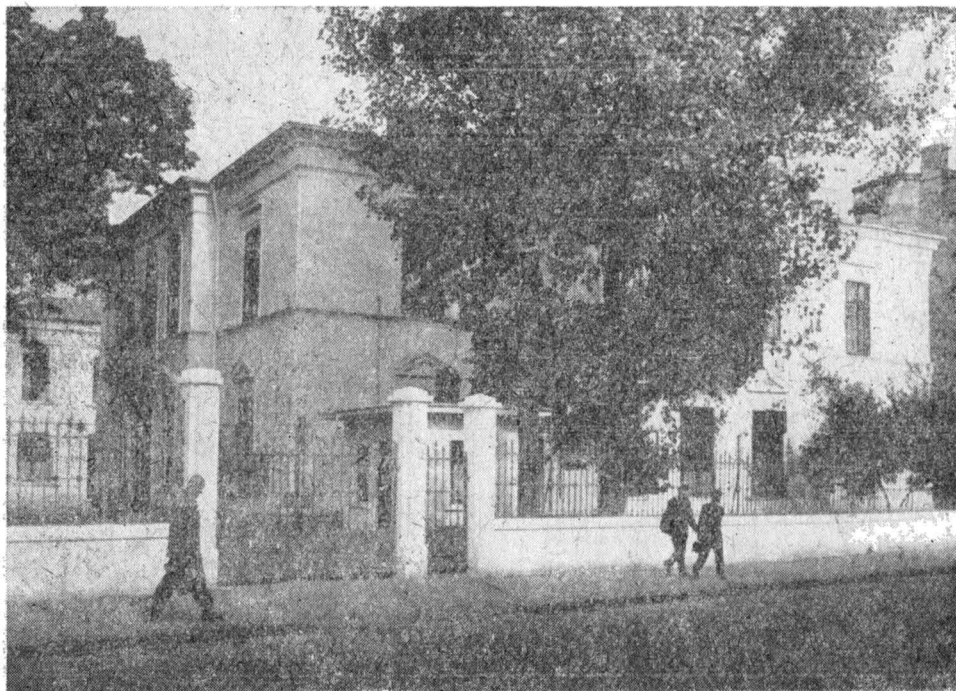

Fig. 4. — Casa lui Iancu Mihălescu din Calea Rahovei nr. 38.

lui Iancu Mihălescu: cocoana Marița Mihăleasca¹⁾). Cum una din nepoatele ei, Elena C. Suțu²⁾, ajunse la vîrsta mărițișului, fiind logodită cu un Suțu din Moldova, casele Mihălescu de pe Podul Calicilor au fost vîndute la mezat, cea fostă a lui Iancu Mihălescu — închiriată încă din 1867 lui G. Cotadi — a fost cumpărată de Constantin Cotadi, iar cealaltă mai veche a fost vîndută unui Păltineanu, cari le-a închiriat unor instituții de cultură a tineretului.

În aceste clădiri — meremetisite și orînduite pentru alt rost decît pe cel pe care l-au avut — s-a instalat în aprilie 1887 Școala Normală Superioară

¹⁾ Era născută la 1812 și s-a stîns din viață la 13 iunie 1890.

²⁾ Elena Costache Suțu s-a născut la 18 noiembrie 1854 și a murit în 1890. S-a căsătorit la 1871 cu Grigore Gheorghe Suțu, nepotul de fiu a lui Alexandru Nicolae Vodă Suțu, care a murit la 1896. Elena s-a remăritat în 1897 cu renumitul arhitect francez Louis Pierre Blanc (1860—1903) căruia Bucureștii îi datorează frumosul edificiu de pură artă arhitectonică în stil Ludovic XIII, în care este astăzi adăpostit Consiliul Superior al Agriculturii de pe Bd. Republicii nr. 24.

mutată din Calea Griviței nr. 3, școală ce avea ca director pe renumitul profesor de filozofie și lingvistică Nicolae Chiriac Quintescu, (n. 4 febr. 1841 la Craiova — 12 aug. 1913). Printre figurile de dascăli ai acestei școli care au ilustrat învățământul din țara noastră la sfârșitul secolului al XIX-lea, remarcăm pe Ion Crăciunescu, profesor de pedagogie și estetică (n. Căcaleți-Romanați (azi Castra-Nova) — 27 iun. 1909), Epaminonda Francuți, elenistul (n. în Cipru 1829 — 8 mart. 1897), Emanoil Bacaloglu, enciclopedist și fizician (n. în Grecia 1830 — 30 aug. 1891), Dimitrie Brîndză, botanist (n. Bivol-Dorohoi 1846 — 3 aug. 1895) și Constantin Gogu, primul nostru astronom (n. Cîmpulung 1854 — 29 ian. 1897).

În prezent — după cum am mai amintit — vechile case Mihălescu sînt folosite ca săli de clase ale Școlii Mixte nr. 18 „Mihail Eminescu“ de pe Calea Rahovei nr. 38—42.

A N E X Ă

1812 mai 4.

Incredîtez cu zăpîsul meu la mîna dum-lui biv vel paharnic Scarlat Mihălescu ca să fie de bună credință că prin bună învoială și tocmeală, am vîndut dum-lui casele mele cele părintești de aici din orașul Bucureștilor după Podul Calicilor în mahalaoa Antimului după cum să află, care case, la împărțeala ce s-au făcut între frați miei, au rămas în partea mea, însă cu pămîntul lor obabnic, carele este în fața podului stînjini cinci zeci și noă, sau cît va fi, drept taleri trei zeci și patru mii; pe care bani luîndu-i toți deplin în mîinile mele, i-am dat dum-lui și toate sineturile, atît cele vechi cît și cele cu care le-a cumpărat răposatul tată-mieu ¹⁾ Deci să aibă dum-lui a le stăpîni în bună pace și nestrămutat atît dum-lui cît și moștenitorii dum-lui.

Și pentru a-și avea vînzarea aceasta tot temeiul, am adevărit acest zăpis cu chiar iscălitura mea și a dum-lor fraților miei rugînd și pe a'te cinstite obraze mai mari de au iscălit acest zăpis.

1812 mai 4

Șerban Grădișteanu stolnic vînzător.
Scarlat Grădișteanu ²⁾
Costandin paharnic ³⁾
Barbu Văcărescu martor ⁴⁾
Barbu Știrbei vornic ⁵⁾
Alecsandru Filipescu martor ⁶⁾
Mihai Filipescu ⁷⁾
Grigore Grădișteanu stolnic martor ⁸⁾
Constantin Filipescu martor ⁹⁾
Grigore Romanit martor ¹⁰⁾
Ștefan Belu paharnic martor
De la Divan

¹⁾ Vornicul Manolache Grădișteanu.

²⁾ Fratele vînzătorului.

³⁾ Asemenea.

⁴⁾ Unchiul vînzătorului.

⁵⁾ Viitorul domn, unchiul vînzătorului.

⁶⁾ Zis și „Vulpe“, văr primar al vînzătorului.

⁷⁾ Cumnatul vînzătorului.

⁸⁾ Fratele vînzătorului.

⁹⁾ Văr primar al vînzătorului.

¹⁰⁾ Vornicul Grigore Romanit era stăpînul impozantei case de pe vremuri ce era la colțul podului Mogoșoaiei cu actuala Cale a Griviței, casă ce a fost înglobată în fostul sediu al Ministerului de Finanțe. Peste drum — tot la începutul căii Griviței au fost pe întregul teren pînă la strada Banului stăpînirile lui Manolache Grădișteanu rămase fiului său mai mare Scarlat, de aceea Romanit semnează și el acest act.

Viind cu acest zapis inaintea noastră d-lui stolnic Șerban Grădișteanu, vinzătorul acestor case prin vechii fratele dumisale d-lui stolnic Grigorie Grădișteanu dinpreună cu d-lui paharnic Scarlat Mihălescu, cumpărătorul, cerind amândoă părțile de a să în-tări și de Divan cumpărătoarea aceasta, în care zapis văzînd și iscăliți, attt frații dum-lui și rudile cum și vecinii din sus și din jos ce au protimisit după orînduială.

Întărește Divanul cumpărătoarea aceasta a' dum-lui paharnic spre a-și avea stăpînirea ohabnică ca un bun cumpărător.

(ss) *Petrache Ritoridis*

(ss) *Constandin Kaliarhi*

(ss) *Dumitrache Răcoviță*

(ss) *Scarlat Roset*

(ss) *Nestor cămînar*

trecut în condică

(ss) *Zamfirache 3-ti* logofăt

procitită de mine

(ss) *Niță Sachelarie*

Prez. Tribunalului de Comerț

Copia aceasta scoțîndu-să după cel în original zapis spre a fi crezută, s-a adevărit cu a mea iscălitură și pecetea tribunalului.

Prezidentul : (ss) *C. Krețulescu*

(L. P.) (ss) *indescifrabil*

Muzeul de istorie a orașului București, nr. inv. 73475.